

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 33.

V Ljubljani, 17. velikega srpana 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljane po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Udarec — s kolom. — Naš denarni zavod. — Dobra znamenja. — Slika k istrskim razmeram. — Pisarna. — Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Udarec — s kolom.

II.

Sedaj, ko smo si vtisnili v spomin uničujočo obsodbo „Slovenskega Naroda“, je treba, da se zagovarjamo in da to obsodbo ovržemo. Bili so časi — in ni dolgo od tedaj — ko je zagovarjal učiteljstvo „Slovenski Narod“ sam, a ti časi so se naglo izpremenili. Roka, ki nas je gladila, nas bije: napredni „Slovenski Narod“ je stopil v krog tistih listov, ki so bili in so še sedaj učiteljstvu sovražni. To se je zgodilo v tistem hipu, ko smo izpregovorili odkrito besedo glede narodno-napredne stranke z namenom, da jo opozorimo na njene napake in ji tako pomoremo, da spozna samo sebe in se reši, ako se še more rešiti. To se je zgodilo v tistem hipu, ko smo kupili svojo tiskarno in svoj list iz „Narodne tiskarne“ preselili vanjo . . .

„Slovenski Narod“ pravi, da je naš članek „Učitelj in politika“ oblasten in nadut, da je prepleten s prepotentnimi napadi in krivičnimi grajami. Tega pa „Slovenski Narod“ ni dokazal. Njegova izvajanja bi služila kot dokaz takih trditvev le tedaj, ako bi bili vsi ljudje mnenja, da je mogoče naše mirne, stvarne in neovržne trditve ovreči zgolj z oblastnostjo, nadutostjo, prepotentnostjo in krivičnostjo „Narodovega“ člankarja. Toda to ne gre!

Taka pisava je seveda samo in golo bagatelizovanje, kakor smo že rekli, in pri razsodnih ljudeh se z njo nič ne opravi, tem manj pri nas, ki se vendar poznamo in ki vemo, kolika je naša moč in naša veljava in kakšni so uspehi našega dela v šoli in izven šole.

Bojzljivo kuretnino, ki ne ume nič drugega, nego da časih zakodakava v „Učit. Tov.“ in ki ne da od sebe nobene fige, nas imenuje tisti „Slovenski Narod“, ki je neštetokrat pisal, da je naše učiteljstvo probujeno, delavno in izborno organizovano, ki nas je imenoval pijonirje prosvete. Kolikokrat nas je povzdigoval ta list, ko smo sprejeli boj s klerikalizmom, ki ga bojujemo do današnjega dne vztrajno in neustrašeno za napredek šolstva, za svojo organizacijo, za izboljšanje svojega gmotnega stanja, za probujo narodne zavesti ter za povzdigo socialne blaginje našega ljudstva. Tako smo delali s peresom in dejanjem do današnjega dne. Ni dolgo temu, kar se je eden liberalnih prvakov čudil uspehom našega dela, češ, tc je čudovita vztrajnost,

da vzmorete toliko ob tako žalostnih gmotnih razmerah. Vse to delo pa imenuje sedaj „Slovenski Narod“ — kokodakanje bojazljive kuretnine. To je sramotno ironizovanje poštenega dela, ki ni vredno dostojnega časopisja in resnih politikov!

Ako hočemo biti kot odgojitelji stvarni in nepristranski — in kot učitelji moramo biti taki! — tedaj moramo povedati tudi liberalizmu to, kar mu gre. Za vse, kar je storil liberalizem za nas, smo mu hvaležni, a te hvaležnosti ne smemo smatrati za železne sponse, ki bi nam branile, svobodno izražati svoje misli. To že zategadelj ne, ker smo tudi mi svobodni državljani in ker velja tudi za nas člen XIII. državnega osnovnega zakona. Svobodomiselni list bi moral biti vesel vsakega svobodnega pokreta. Ako takoj zamahne s kolom, kakor hitro se toliko desetletij tlačeni stan, kakršen je naš, iz šablonskega posnemanja importiranih idej dvigne do lastnega razsojanja faktičnih razmer in ubere svojo pot, tisto in tako, ki se mu zdi najpripravnejša, da dospe do svojih smotrov, potem degraduje tak list samega sebe do žalostnih nižav reakcionarstva, ki je v našem primeru identično s terorizmom. Od obojega — od reakcionarstva in terorizma — smo mi daleč stran, ker se bojujemo za stvar, ne pa za strankarstvo in osebnosti. V svojem listu dajemo prostora vsem naprednim strujam, da izražajo svoje misli. „Slovenski Narod“ nas s svojim napadom ni ustrašil, zatoj bomo ravnali na ta način tudi v bodoče. Tako imamo vsaj program, ki ga narodno-napredna stranka nima in ga tudi še dolgo ne bo imela, ako bodo delali tako, kakor delajo sedaj. Naš program je delo, ki mu zagotavljajo uspeh napredni elementi, ki se zgrinjajo okolo nas! Mi hočemo pred vsem ojačiti sami sebe, ker smo prepričani, da je le tedaj mogoče uspešno in vztrajno koristiti drugim, ako je stan, skupina, stranka močna sama v sebi, ako ima življensko moč.

V deželnem zboru kranjskem ima moč nemško-slovenska liberalna večina. Storila je za učiteljstvo to in ono, a ne tega, kar bi lahko in kar bi morala, ako bi hotela. Padale so z bogate mize samo drobtine. Hvaležni smo tudi zanje, a obenem moramo pritrjati onim, ki se jim dviga žolč, ko gledajo v vednem zapostavljanju užaljenost človeškega dostojanstva in podcenjevanje narodni vzgoji posvečenih in darovanih moči!

Zatorej je bila že dolžnost do nas samih, da smo se oprijeli edinega rešilnega sredstva: samopomoči, organizacije. Mislimo, da poznajo tudi v uredništvu „Slovenskega Naroda“ našo organizacijo, saj so jo stokrat hvalili doslej, dokler nismo prišli do svoje tiskarne. Zato smemo tudi tem gospodom povedati, da smo dali od sebe mnogo več nego samo prostaško figo. — Delo v naši organizaciji še daleko ni gotovo. Načrti, ki jih imamo sedaj, bodo dovršeni nekako v petih letih, potem zasnujemo druge. Toliko bo še fig, da se bodo gospodje čudili in se pri nas učili, kako se mora delati.

„Večina učiteljstva itak ničesar ne stori za stranko“ in „Učitelji so stranki veliko več škodovali nego koristili“, pravi „Narod“. Dobro! Zakaj pa tega niso povedali prej? Zakaj so pa bili tako nespametni, da so si dali škodovati, namesto da bi škodljivce prepodili? Koliko so vredni taki voditelji, ki vedo, da raste ljulika med bogato njihovo pšenico, pa je ne iztrebijo, ampak puste, da se zaduši celo zdrava rast?! Ali niso te trditve tako naivne in otročje, da se jim mora smejati ves svet? Kar trdi „Narod“, ni res; res pa je, da se je učiteljstvo še preveč izpostavljalo za stranko, ki stoji in pade z njim, kakor je dvakrat trdil dr. Tavčar, voditelj te stranke. Kdo trdi resnico: ali „Narod“ ali dr. Tavčar, „Narodov“ glavni urednik? Trdimo brez pretiravanja, da je že vsakega drugega učitelja napadel „Slovenec“ ali „Domoljub“ ali bivši „Slovenski List“, očitajoč mu, da ni nič drugega nego liberalni agitator. To je trdil na zadnjem svojem shodu tudi klerikalni poslanec Jaklič in to je trdil „Slovenec“ o priliki zadnje državnozbornske volitve na Štajerskem. Trdimo, da bi narodno-napredne stranke že davno več ne bilo, ako se ne bi učiteljstvo toliko pehalo zanjo. In sedaj pride „Narod“ in zabrusi temu učiteljstvu tako v obraz!

Toda pogledjmo, kaj je storil liberalizem — sam zase!

Nastal je kot protisila klerikalnemu stremljenju po posvetni nadvladi. Pri nas bije ljut boj zoper klerikalne ideale vse neodvisno časopisje. Tak boj je potreben, brez njega bi nastala mlačnost, narod bi padal in umrl. Stranka gleda stranki na prste. Kakor v vsakem boju tako ni tudi tukaj zmaga odvisna od same moči, marveč od spretnosti in delavnosti vodstva. To mora organizovati svoje čete, ako neče biti v boju poraženo. Kako pa je organizovana liberalna stranka? Bože mili! Ustanovili so jo pred kakimi dvajsetimi leti. Do letos ji je predsedoval dr. Bleiweis-Trsteniški, a ta slavni vojskovodja se ni pokazal nikdar na dan. Kaj vemo o njegovem delovanju, kaj o njegovem vojevanju? Tako je na oni strani samo tista figa, ki jo sedaj „Slovenski Narod“ moli učiteljstvu pod nos! Ali naj gredo vojaki sami brez vojskovodje v boj? Zgodilo se je, da se je zavzel ob neki priliki naš tovariš v svoji občini za napredno stranko in s tem zabredel v sitnosti in si nakopal mnogo sovraštva. Iskat je šel v Ljubljano k nekemu liberalnemu prvaku pomoči in sveta ali — kakor pravi „Narod“ — trgal je okrog njega podplate, ker je delal za njegovo stranko. In kaj mu je odgovoril ta prvak? „Kaj vas briga to! Čemu se izpostavljate!“ S tem je bilo vse opravljeno! Figo pod nos — pa mirna Bosna!

Iz Ljubljane ni prihajala nobena podpora. Tamkaj so se shajali liberalci k veselim pomenkom, kovali načrte in se kratkočasili, a odzunaj so jim odmirali bojovníki, ker ni bilo nobene moralne zaslombe. V Ljubljani niso spoznali elementarne sile, delavnosti in vztrajnosti nasprotnikov, držali so križema roke. Niso se ozirali in naslanjali na narod — in tudi učiteljstvo je del naroda! — ampak puščali so na cedilu delavne moči, zato je imel klerikalizem lahko delo; zavzel je postojanko za postojanko brez truda in boja. V Ljubljani so mislili, da vse opravi sam „Slovenski Narod“, ki je mnogo pisal, prijavljal časih iz-

borne članke — tudi iz učiteljskih krogov in iz našega lista! — a z obžalovanjem moramo tudi priznati, da je neki zli duh vse dobro pokvaril s tem, da je mnoge članke prevladovala strast in sebičnost, ošabnost in preobila osebnost. Na podoben način kakor sedaj nas zaradi stvarnega in nežaljivega članka je napadel mnogo drugih oseb in jih — skoro bi rekli hoté in namenoma — pahnul od sebe. Takšno pedagogiko narodne vzgoje moramo odločno odklanjati, čeprav se liberalizmu zamerimo do kosti. S takim delom si ne pridobiva nihče somišljenikov, tako delo je podobno zatiranju samega sebe.

„Slovenski Narod“ trdi, da ni kriva samo duhovska agitacija, ampak da so v veliki meri krivi tudi učitelji sami, da imajo tako malo zaslombe med ljudstvom. To svojo trditev podkreplja s tem, da se učiteljstvo z malomarnostjo posveča svojemu poklicu, da so poročila, ki prihajajo od nadzornikov dežel-nemu šolskemu svetu, le izjemoma dobra, večinoma pa jako neugodna in polna bridkih pritožb in da so učni uspehi povprek slabi.

Ako bi ne čitali teh trdih besed v „Slovenskem Narodu“, bi mislili, da jih je zapisal „Slovenec“ ali „Domoljub“. A napisal jih je „Narod“, ki je pač dobro informiran o tem, kaj govore in sklepajo v deželnem šolskem svetu v Ljubljani, saj je njegov glavni urednik član deželnega šolskega sveta. A stvar je vkljub temu nekoliko drugačna.

Kakšna so poročila okrajnih šolskih nadzornikov, ki prihajajo na deželni šolski svet, je vsem dobro znano. Okrajni šolski nadzorniki so od danes do jutri. Ako hočejo sebi dobro, morajo tedaj, ko se začne njih funkcijska doba, pošiljati slaba poročila, ki prihajajo vedno boljša in ugodnejša, da vidijo v Ljubljani, kaj so gospodje nadzorniki storili za šolstvo. Njih poročila so njih kvalifikacija. Tako smo slišali letos pri vseh okrajnih učiteljskih skupščinah od okrajnih šolskih nadzornikov jako ugodne sodbe o podrejenem učiteljstvu. Misli pa si ne moremo, da bi pošiljali na deželni šolski svet drugačna poročila nego jih dajejo javno vpričo učiteljstva. To bi bilo nečastno in nedostojno. Iz javnih nadzorniških poročil posnemljemo, da so učni uspehi dobri, da je metoda dobra, da se učiteljstvo samo dalje izobrazuje, da s pridom uporablja učiteljske knjižnice, da prireja poučna zborovanja in hospitacije, da sodeluje pri „Šolski Matici“ in „Popotniku“, da poseča razne kurze v Ljubljani itd., da deluje pri podružnicah „Kmetijske družbe“ in pri raznih gospodarskih zadrugah itd., a da poleg tega skrbi tudi za izboljšanje svojega gmotnega stanja. Tak nekako je posnetek tudi letošnjega glavnega poročila deželnega šolskega nadzornika Levca. Dobro bi bilo, da zna učiteljstvo delati čudeže, da bi z enim hlebom kruha nasitilo vse člane svojih rodovin in pest vinarjev, ki jih dobi vsakega prvega, izpremenilo v polno mošnjo zlatega denarja. Potem bi drugače razvijalo in uporabljalo svoje moči in bi lahko za kratek čas svojim zaničevalcem in obrekovalcem kazalo fige, kakor jih sedaj kažejo oni njemu. Zdaj pa nima časa za to. Uporabiti mora vsak trenutek trudapolnega življenja, da ne pocepa od pomanjkanja, zakaj tudi želodeci učiteljskih familij morajo dobivati hrano, ker nismo kot lilije na polju ali kot uredniki „Slovenskega Naroda“, ampak ker smo čisto navadni ljudje, ki si moramo vsak kosček kruha priboriti s težkim in napornim delom. Le pojdite po deželi okrog in povejte, kdaj učiteljstvo lenuhari! Kadar si v Ljubljani naši sodniki šele manejo zaspane oči, takrat je učiteljstvo že trudno od dela. Kadar se v Ljubljani „Pri roži“ ob zimskih večerih radujejo in vodijo slovensko politiko, takrat učiteljstvo še dela v obrtnih šolah. Od jutra v mrak gre naše delo, dan na dan, leto za letom. In sedaj pride „Slovenski Narod“ in pravi, da smo lenuhi! „Slovenski

Narod“ in njegovi uredniki, ki so že pozabili, kaj je boj za kruh, boj za obstanek! To je gabno, nečastno!

Pred tremi leti je bilo, ko je objavil „Slovenec“ enako očitane. Temu tega ni zameriti. Bil je vedno naš odkrit sovražnik, in njegovi uredniki niso bili nikoli lačni. In tedaj se je „Slovenski Narod“ zavzel za nas. Priobčil je tisti odstavek glavnega poročila g. deželnega šol. nadzornika Levca, ki govori o učnih uspehih kranjskega učiteljstva. Povedal je v odstotkih, koliko je prav dobrih, dobrih, zadostnih in nezadostnih učnih uspehov na kranjskih ljudskih šolah. Tedaj je bilo z nezadostnim uspehom klasifikovanih samo šest učnih oseb, pa še te so bile samo začasni učitelji, ki so brez mature in ki jih je sedaj na Kranjskem 56. In tako je tudi danes, ko očita oniisti list vsemu učiteljstvu lenobo in zanemarjenje stanovskih dolžnosti, očita torej to, kar je za vsak stan najžaljivejšega in najbolj kompromitujočega.

In ali je poročilo „Slovenskega Naroda“ ali poročilo deželnega šolskega nadzornika bolj verjeti, ne bo težko ugeniti.

V vsakem stanu je nekaj smeti. Tudi advokati in žurnalisti niso brez njih, pa tudi učiteljstvo ne. Toda nespodobno in nedostojno je zaradi izjem blatiti ves stan, kakor je to storil „Narod“. Pri sedanjih draginjah in ob sedanjih razmerah, ko se mora ubogi začetnik-učitelj preživljati z mesečno plačo 66 K, je vsaka nedostojna kritika njegovega dela v šoli in izven šole podlo obrekovanje in čisto nič drugega! Sit človek ne ve, kaj in kako trpi lačni in s kakimi težavami se mora boriti za obstanek, da se vzdrži in da telesno in moralno ne propade. Znano je, da pritira sila marsikoga tudi do moralne propasti, in zato smo iskreno veseli, da nimamo v svojem stanu vkljub najškandaloznejšim materialnim razmeram nobene moralne propalice! Ako se je kje katera pojavila, smo jo vrgli iz svoje srede ali pa smo prisilili šolske oblasti, da so odstranile madež iz našega stanu. Dokaze imamo za to.

Vzdrževalo in preživljalo nas je do današnjega dne pošteno delo, ki mu je vir globoko prepričanje in plemenito navdušenje, ki ne zasluži graje in obsojbe, temveč ki kliče po krepki podpori, po moralni zaslombi vseh tistih mož, ki jim je bodočnost našega ljudstva pri srcu.

Kdor obsoja tako delo, obsoja samega sebe in dokazuje, da ne ume učitejskega dela in naloge šolstva, ki ne deluje s teatralnimi efekti, ampak ki dela polagoma, premišljeno in sigurno!

V nasprotju s „Slovenskim Narodom“ se moramo čuditi, kako je sploh mogoče, da je učiteljstvo ob takih razmerah, v kakršnih živi, storilo toliko, kolikor je. Zakaj niso ravno izjeme tisti tovariši, ki pošljejo vsakega prvega vso svojo mesečno plačo v Ljubljano, kjer se jim šola deca. Njim in onim, ki so z njimi doma, ostaja prazna mošnja in tisoč skrbi, kako je treba telesne in duševne moči še bolj érpati, da pridejo do kruha. Tako življenje ni nobena šala, to nam lahko vsak verjame. Seveda, tisti, kdor ima en mesec več dohodkov nego učitelj vse leto, tega ne ume. Ako bi se učitelji držali nasveta nekega liberalnega prvaka, ki pa več ne deluje v politiki, potem bi se jim godilo morda bolje. Bilo je tako: Nek tovariš z mnogobrojno rodovino si je želel priti v Ljubljano, da bi z manjšimi stroški šolal svoje otroke. Potrkal je tudi na vrata onega rodoljuba, ki je bil slučajno član deželnega šolskega sveta, proseč ga pomoči. A dotični plemeniti mož ga je zavrnil: „Ali morajo vsi učiteljski otroci študirati? Ali niso lahko tudi šuštarji?“ Zabolelo je tistega očeta-učitelja srce. Ali naj njegova deca trpi vse življenje in preklinja uro svojega rojstva zato, ker ji je oče učitelj?

Mi se upamo trditi, da dela učiteljstvo za svojo plačo več nego je dolžno, trditi se upamo, da nista učiteljevo delo in njegova plača v nobenem razmerju, temveč da sta v kričečem nasprotju. To je trdil prejšnje čase tudi „Slovenski Narod“, a sedaj je hipoma izpremenil svoje nazore.

Kakšno sodbo o delovanju učiteljstva sta izrekla zastopnika narodno-napredne in klerikalne stranke na znanem velikonočnem shodu učiteljstva v Mestnem domu v Ljubljani, je znano tudi „Slovenskemu Narodu“, saj je priobčil o tem shodu obširno poročilo, priobčil je v celoti tudi govor našega govornika. V imenu narodno-napredne stranke je govoril g. Ivan Hribar, v imenu klerikalne g. Fran Povše. Oba sta poudarjala odlične uspehe učiteljskega delovanja, trdeč, da je treba takemu delu tudi poštenega plačila. Ali sta ta dva moža lagala? Ali ni lanske jeseni šolska razstava v Ljubljani najjasnejše dokazala, kaj stori učiteljstvo? Takrat je prišla pohvala od deželnega šolskega sveta, in „Slovenski Narod“ je priobčil laskavo oceno o tej razstavi. Kako se z vsem tem vjema sedanja pisava „Slovenskega Naroda“? Ali je bil neodkritosrčen in lažnjiv tedaj ali je pa sedaj. To nam povejte, gospodje!

O učiteljevem delovanju izven šole smo priobčili v letošnjem letniku svojega lista štiri obširne članke tovarišev Žirovnika, Kabaja, Strmška in Widra. Ponavljali bi samo ona izvajanja, ako bi hoteli ovreči „Narodovo“ trditev, da ni učiteljstvo — razen nekaj posameznikov — nič storilo za ljudsko izobrazbo. Iz „Narodovega“ članka celo zveni očitane, da se učiteljstvo čedalje bolj pogreza v lenobo, da so naše šole prava gnojišča. Kdor primerja imenovane članke s takimi obdolžitvami, mora priznati, da je popolnoma opravičeno ogorčenje, ki ga je zbudil „Narodov“ članek v učiteljskih in tudi v neučiteljskih krogih.

Da, tudi v neučiteljskih! Čuli smo na lastna ušesa, kako so se priznani liberalci zgražali nad „Narodovim“ člankom. Čuli smo, da bodo začeli naročniki vračati „Narod“, ako še kdaj tako napade učiteljstvo. In čuli smo, da se kmalu pokažejo posledice, ako se storjena krivica kakorkoli ne poravnala!

Vsega tega si nismo izmislili, kakor si je „Narod“ izmislil trditev, da je naš članek zbudil v vseh krogih narodno-napredne stranke največje ogorčenje. Ravno obratno je resnica: naš članek je provzročil odobravanje, a „Narodov“ ogorčenje. Kdor ne verjame, se kmalu prepriča.

O delovanju vodstva narodno-napredne stranke se nam je potožil nedavno eden urednikov „Slovenskega Naroda“, trdeč, da gospodje nič ne delajo. To tožbo bi lahko potrdili tudi člani izvrševalnega odbora te stranke. Kdor nam ne verjame, naj jih vpraša, da zve resnico!

Temu nasprotno pa dela učiteljstvo, kolikor največ more. Neki naš tovariš slušbuje v popolnoma klerikalnem kraju. Tam ima sorodnike odlične liberalce, a ta niti svojih najbližjih sorodnikov ni mogel ohraniti liberalni stranki. Take so tam razmere. Vendar pa se je našemu tovarišu posrečilo ustanoviti malo svobodomiselnost občin, ki pa seveda ne prisega na liberalne velmože. Strahopeten in len gostilniški kričač pač ni tak človek, ker je vselej odločno nastopil, kadar se mu je zdelo to potrebno! Bil je pa vselej previden, da si ni z nespametno radikalnostjo vsega pokvaril. Lahko je v napredni Ljubljani biti radikalen ali liberalen, a težko je enemu samemu svobodomiselnemu v popolnoma klerikalnem kraju pridobivati somišljenikov. To je plemenito in možko delo, ki mu ni treba metati polen pod noge, nego ki zasluži priznanje in podporo!

In takih primerov je več. Iz njih je razvidna pretiranost „Narodove“ trditve, da nima učiteljstvo med ljudstvom nobene

zaslombe. Kjer je nima, ni učiteljstvo samo krivo, ni kriva samo duhovska agitacija, ampak je kriv tudi „Slovenski Narod“ s svojo netaktno in sirovo politiko. V liberalni stranki ni bilo nobene organizacije. Nje člani so bili tisti, ki so bili naročniki „Slov. Naroda“. A mnogo teh se je premnogokrat zgražalo nad raznimi objavljenimi članki, zaradi osebnih napadov, zaradi pretirane farške gonje in zaradi udrihanja po veri. Kdor je čital „Slov. Narod“ na kmetih, je veljal med ljudstvom za brezverca kar je zlasti učiteljstvu jako oteževalo stališče in mu izpodkopavalo ugled ter ga odtuževalo ljudstvu. Liberalna stranka je bila do učiteljstva polna obljub, a izvršila jih je malo. Ali je potem kaj čudnega, da je postajalo učiteljstvo — čeprav napredno — nezaupno?

Iz vsega, kar piše „Narod“, je razvidno, da je o splošnem učiteljskem delovanju jako površno, pristransko in celo napačno informiran, sicer bi ne mogel tako pisati. Takisto mu je tuje delovanje klerikalizma na kmetih in tudi individualnosti našega ljudstva ne pozna. Sedaj je krivo edino učiteljstvo, da poganja klerikalizem med ljudstvom tako močne korenine. Samo tista izobrazba, ki izvira iz svobodne šole, je vir svobodomiselnosti. Sicer imamo tudi med narodom in inteligenco mnogo izobraženih ljudi, ki so pa v klerikalnem taboru, kamor jih je pognala samo breztaktna liberalna pisava in gonja. Kakor smo trdili v članku „Učitelj in politika“, trdimo tudi danes, da je direktno delovanje za liberalno stranko nemogoče, ker je med narodom preveč razvpita. Indirektno delo zunaj šole po dovršeni šolski dobi pa je silno težavno. Ko izstopijo otroci iz šole, jih zgrabijo duhovniki in potaknejo v razne bratovščine. Iz teh kremljev jih je težko iztrgati. Zato mora biti učiteljstvo jako previdno, da več ne škoduje nego koristi. Mnenje učiteljstva je — in po tem mnenju se ravna — da rodi trajen sad samo vestno delo v šoli, po končani šolski dobi pa previdno občevarje, razmotrivanje, preudarjanje z razsodnimi in pametnimi ljudmi o gospodarskih in političnih vprašanjih, kar se najlože vrši v izobraževalnih društvih. A vse to je spojeno s silnim trudom, največkrat z gmočnimi stroški in z veliko zamudo časa. Kako naj učiteljstvo vse to stori, ko se mora samo boriti za svoj obstanek? Po končani šoli je treba iskati stranskih dohodkov ali pa stradati. Trudno in lačno učiteljstvo, bogme, ne more delati čudežev. A vkljub temu stori učiteljstvo, kolikor more. Mnogo je ljudi, ki se zastonj še ne podpišejo, a učiteljstvo žrtvuje čas in denar. Več ni mogoče. Resnica je, da so nekateri tovariši, ki ne store nič v tem pogledu, a ogromna večina je do skrajnosti delavna. Na mnogih krajih pa so liberalci tako ošabni in prezirljivi, da gledajo učitelja samo preko rame, da ga ne marajo med sebe, ta se jim pa neče usiljevati, ker bi bilo to zanj poniževalno in sramotno. O tem bi se dalo mnogo pisati, a to storimo o drugi priliki. Rečemo samo, da je grdo in neodpustno, v zahvalo za požrtvovalnost in trud tako natolcevat učiteljstvo!

Ako bi liberalna stranka s pametnim vodstvom kazala pot k napredku, bi tudi učiteljstvo lažje delalo. Ker pa tega ni storila, kaže le svojo nedelavnost in nesposobnost. A naglasiti moramo tudi, da ni učiteljstvo samo zaradi stranke, ampak da je tudi zaradi šole. Vsaka stranka pa mora imeti v svojem programu tudi šolstvo, zato bi morala biti liberalna stranka tudi zaradi učiteljstva in šolstva in bi morala pred vsem prvemu dostojno regulirati plače, da ga postavi na čvrste noge. Tako bi bilo delovanje učiteljstva lažje in uspešnejše.

„Slovenskemu Narodu“ ne kratimo zaslug. A zdi se nam vendar prebahaška pisava, ako pravi, da imamo vse, kar imamo in kar smo, le po njegovi zaslugi. Zdi se nam, da mislijo, go-

spodje, da smo nedelavni in nerazsodni otroci. Kaj pa naša „Zaveza“ in vsa naša društva? Ali si nismo organizacije ustanovili sami? Ne damo se poniževati in si jemati ugled in spoštovanje! Postavili smo se na lastne noge, se borili za svoj obstanek, za napredek šolstva in za ljudsko blaginjo z vso vnemo, vztrajnostjo in odločnostjo. Kdor je z nami, je naš prijatelj, kdor je proti nam, je naš sovražnik. Kdor je šoli, narodni prosveti in učiteljstvu nasproten, ta ni naprednjak. Kar je liberalizem storil za učiteljstvo, to je bila njegova sveta dolžnost.

Dr. Tavčarju ne jemlje nihče zaslug, ki si jih je pridobil za učiteljstvo. Učiteljstvo ceni te zasluge, sicer bi ga ne imenovalo za častnega člana „Zaveze“. V tem pogledu mu želi še mnogoletnega uspešnega delovanja. Tudi kot pisatelja visoko cenimo dr. Tavčarja. Opozarjamo samo na ocene njegovih „Povesti“, ki smo jih svojedobno priobčevali v svojem listu. Naš „impertinentni napad“ velja dr. Tavčarju kot politiku. Delal je mnogo, a delal je skoraj sam. Ni znal organizovati stranke, da bi živela in delala sama zase. Bil je vojskovodja brez vojske. Njegovo delo je bilo tako, da si je vso ljudsko maso pridobil klerikalizem, ker se dr. Tavčar ni znal ali ni hotel prilagoditi demokratiškim načelom sedanjega časa. Pri zadnjih kočevskih volitvah so nastopili volilci pod imenom agrarne stranke, tako tudi v Šenčurju na Gorenjskem. Zakaj? Ker si niso pod liberalnim imenom upali na dan. Kje pa naj torej išče liberalna stranka zaveznikov, ako ne med ljudstvom? Sama mehkužna gospoda je ne bo rešila. Ta ni ustvarjena za „politiških bojov viharje.“ Tudi po mestih in trgih se že močno krči število liberalcev. V imenu sedanjega liberalizma ni mogoče pri prihodnjih volitvah pričakovati uspehov. Prijatelj in dobitnik učiteljstva, dr. Tavčar, naj nam verjame, da bo pri državnozbornih volitvah še ljubljanski mandat v nevarnosti. Zato naj zastavi vse sile, da se narodno-napredna stranka reorganizuje, dokler je še čas. Naj si ustvari program in pridobi mladih in krepkih delavcev. To vendar ni nobena impertinentnost, ako želimo resničnemu prijatelju učiteljstva vse dobro tudi v političnem življenju. Naj blagovoli torej „Narodov“ člankar spraviti impertinentnost zase!

Povedali bi lahko še mnogo, a mislimo, da je za danes dovolj. Saj se ponudi kmalu zopet prilika, da bomo govorili dalje. Zavrtni moramo samo še dve „Narodovi“ trditvi.

„Narod“ pravi, da ga ni nihče tolikrat zapeljal in zlorabil, kakor prav nekateri učitelji. Temu se ne čudimo v sedanjih obrekljivi dobi prav nič, čeprav je tako delo vredno graje. Če delajo to duhovniki na katoliški podlagi na grd in ostuden način, jih je gotovo poizkušal posnemati tudi kak učitelj. Protestujemo pa odločno proti temu, da bi „Slov. Narod“ zaradi takega posameznega slučaja blatil ves stan.

Naposled piše „Narod“: „Tudi z našim listom ni člankar „U. T.“ zadovoljen. To nas malo ženira, ker vsa učiteljska slovenska literatura priča, da so učitelji v tem oziru absolutno nekompetentni sodniki.“ Tako so torej vsi slovenski učitelji literati in glasbeniki z enim mahom politični z gnojnico. In tako piše tisti list, ki je te literature nešteto-krat hvalil in priobčeval njih članke, razprave, feljtone itd. Ne zagovarjamo nikogar, ker ni „Narod“ z imenom nikogar imenoval. Poslužil se je tudi v tem primeru najlažjega sredstva: bagatelizovanja. Sklicujemo se samo na laskave kritike, ki jih je tolikokrat objavljalo o „Učiteljskem Tovarišu“, o „Popotniku“ in o „Zvončku“, ki jih ureja in piše učiteljstvo. Sklicujemo se na publikacije „Slovenske Šolske Matice“, „Slovenske Matice“, „Glasbene Matice“, „Nove akorde“, „Slovansko knjižnico“, „Knjižnico za mladino“, „Mladinsko knjižnico“, „Ljubljanski Zvon“, „Dom

in Svet“, „Vrtec“, „Izvestja muzejskega društva“, „Družbo sv. Mohorja“, na samostojna dela itd. Kdo je ustvaril slovensko pedagoško literaturo, kdo slovensko metodiko, kdo uvedel v šolo narodno pesem, kdo opozoril Slovence na Komenskega, Pestalozzi, Rousseaua itd.? Vse to literarno delovanje slovenskega učiteljstva je vsaj toliko vredno, kolikor so vredni „Narodovi“ razbojniški romani. Z mirno vestjo torej primemo golido gnojnice, ki se je nagnila proti nam, in jo treščimo z vso smrdečo vsebino tistemu pod nos, ki je hotel osramotiti naše uspešno delo!

In tako smo zdaj gotovi! Tudi mi smo povedali odkritosrčno in pošteno svoje mnenje. Da je med učiteljstvom že davno opazovati strujo zoper sedanjost liberalno stranko, ni več nobena tajnost, zato je moralo priti do tega. Čim prej — tem bolje. Učiteljstvo je bilo, je in ostane napredno. Ako ni več kakor deset učiteljev — in v tem primeru verjamemo „Narodu“ — ki soglašajo z njegovim člankom, je to le učiteljstvu v ponos, ker kaže, da zna učiteljstvo samo misliti in da je politično zrelo. A obenem je to za stranko žalostno izpričevalo, ker nam priča, da ni znala izborna organizovanega učiteljstva pridobiti zase.

Vemo prav dobro, da ni liberalizem odvisen samo od učiteljstva, a odvisen je od učiteljstva in od tistih zrelih mož, ki stoje za njim in njemu ob strani. In teh ni tako malo, kakor si mislijo v Ljubljani. Oklestite od drevesa veje in korenine — kaj ostane? Samo golo deblo, ki se posuši, pade in sprhni!

In to hoče „Slovenski Narod“.

Vkljub temu ostane učiteljstvo neomajno naprednega mišljenja. Kakor doslej se bo tudi odslej borilo za svoje in našega šolstva koristi, ker je prepričano, da pride našemu ljudstvu samo potom prave izobrazbe svobodna in boljša bodočnost.

„Slovenskemu Narodu“ pa smo hvaležni, da nam je ponudil priliko za pošten in odkritosrčen razgovor.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. srpana 1906 K 177.464.06.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Dobra znamenja.

Novemu učenemu in šolskemu redu niso zaman očitali premnogi politiki, da je nekaka v blažji obliki odeta koncesija avstrijskim klerikalcem in da bo treba paznim očesom motriti vsak korak, ki ga napravi internacijski klerikalizem pod varstvom novega učnega in šolskega reda.

C. kr. deželni šolski svet kraljestva Češkega je izdelal pred kratkim takozvano izvršitveno novelo — skoro popolnoma v klerikalnem duhu, akoravno prevladujejo v tej deželi napredni Mladočehi. Posebno § 74. je tako tolmačil, da bi ga menda lepše ne mogel tolmačiti c. kr. deželni šolski svet na Tirolskem.

Zakaj le-ta je odredil, da mora učiteljstvo nadzorovati ob nedeljah otroke pri mašah; da se mora vsaka zamuda nedeljske maše šteti kakor zamuda šolskega poldne, in da je ta zamuda neopravičena, ako otrok pride v ponedeljek dopoldne v šolo. Opraviči se pa, ako dotični šolar v ponedeljek dopoldne izostane od pouka. Vse te zamude mora dotično vodstvo sporočiti katehetu. — Neopravičene take zamude se kaznujejo z globo, oziroma z zaporom.

Ravnotako morajo učitelji nadzorovati otroke pri raznih procesijah. En učitelj sme pa le toliko otrok nadzorovati, kolikor jih more, maksimalno število 40.

Odredba c. kr. deželnega šolskega sveta češkega tudi precej omiljuje one točke, ki se tičejo katehetov. Pripoznava jih skoro kakor samostojna bitja, ki niso skoro nič vezana na šolsko disciplino. —

Umevno je torej, da je morala taka odredba zbuditi največjo nejevoljo med prebivalci Češke, tako med Čehi kakor tudi Nemci.

Prvi veto sta vložila dva člana c. kr. deželnega šolskega sveta. Pridružilo se jim je potem nebroj občin, korporacij, posameznikov i. t. d. Ogorčeni protesti — celo brzojavni — so deževali tako na zeleno mizo cesarskega namestnika, jeguljastega Coudenhova, kakor tudi c. kr. naučnega ministra dr. Marcheta.

In protesti so izdali. Coudenhove si ni upal niti predložiti imenovane odredbe v potrjenje, oziroma v objavo, a minister dr. Marchet je kratkomalo sistiral dotično odredbo, skličejoč se na § 14. držav. zak. z dne 21. dec. 1867. l.

Ta odredba je dalekosežnega pomena. Zakaj le-ta nam daje v roke sredstvo, odbiti z lahkoto vsak napad prepotentne naše duhovščine. — Kakor ne dela nobeden drug stan stafaže raznim cerkvenim ceremonijam, ravnotako ni obvezano učiteljstvo kakor ravnopraven stan v Avstriji izvrševati samovlastne naprave tega ali onega cerkvenega služabnika.

Imenovano sistiranje je imelo takoj dobro posledico.

C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je sklenil v svoji seji dne 20. junija t. l., da se s šolskim letom 1906/7 odpravijo takozvane tedenske šolske maše. — S tem sklepom je c. kr. mestni šolski svet ljubljanski storil veliko uslugo onim staršem, ki pošiljajo svojo deco v mestne ljudske šole. — Preverjeni smo, da bi dobil mestni šolski svet takoj odvezo vseh pravih staršev, ako bi jo potreboval.

Mnenje raznih celibaterjev nam pa ni in nam ne bo nikdar imponovalo. — In kadar se le-ti igravajo kot zagovorniki slovenskih staršev, tedaj imamo zanje vselej le pomilovalen vzklík: Kaj boste vi polljudje, saj ne poznate vzvišene ljubezni materinskega in očetovskega srca! △

Slika k istrskim razmeram.

V 49. številu lanskega letnika našega lista je omenil naš dopisnik, kako je prestavljal okrajni šolski svet v Kopru dva provizorična učitelja. Sedaj, ko so nam razmere bolj znane in ko je zadeva prišla do konca in se nam ne bo moglo očitati, da hočemo kaj prejudicirati, opišemo to zadevo natančneje, da bo občinstvu znano postopanje šol. oblasti v Istri. Torej k predmetu!

V Lazaretu blizu Kopra je obstojala trirazredna ljudska šola s slovensko-italijanskim učenim jezikom. Na tej trirazrednici je služboval nadučitelj II. pl. razreda že več časa provizorično. Mir je bil, dokler ni prišel na Lazaret župni upravitelj, ki misli,

da obstoji še vedno konkordatska šola. Ker ni bil nadučitelj tega mnenja, se je postavil kolikortoliko župniku po robu. Župnik je pričel zaradi tega denuncirati nadučitelja pri okrajnem šol. svetu. Koprski slovanski šolski nadzornik je mnenja, da je njegova nadzorniška dolžnost, poslušati take denuncijante, in če so v črni suknji, se jim mora tudi ustreči. Nastale so zatregadelj za nadučitelja občutne težave. Vendar je nadučitelj dobil priče za žaljenje, ki ga je provzročil župni upravitelj, zaradi česar ga je tožil pred sodnijo. Upravitelj uvidevši, da nima pri sodnji enake zaslonbe kot pri okrajnem šol. svetu, je prosil odpuščenja. Nadučitelj mu je odpustil, in poravnala sta se. Poravnava ni prinesla miru. Župni upravitelj, podpiran od škofijskega ordinarijata, predsednika okr. šol. sveta in okraj. šol. nadzornika, je obrekoval nadučitelja dalje. Obdolžil ga je tatvine, trdil je namreč, da je nadučitelj ukradel puro. Razume se, da je to govoril najprej le proti svojim prijateljem, med katerimi je bil tudi predsednik okr. šol. sveta. Slednjič je vendar zvedel za obrekovanje tudi nadučitelj, a tako, kakor bi ga obrekoval neki kmet. Ostalo mu ni nič drugega kakor tožiti obrekovaleca. Kmet je prišel pred sodnijo, a pokazalo se je, da ta ni pravi obrekovalec, pač pa širitelj obrekovanja, zakar je bil tudi kaznovan. V tem se je pokazalo, da je pravi obrekovalec župni upravitelj, a priči za to sta bila predsednik okraj. šol. sveta in okrajni šol. nadzornik. Ako je hotel nadučitelj rešiti svojo čast, je moral zopet tožiti in navesti navedena gospoda kot priči. S tem pa sta bila gospoda užaljena. In kaj sta naredila? Tri dni pred 1. marcem 1905 sta izdala nadučitelju dekret, glasom katerega bi moral nastopiti že 1. marca službo potovalnega učitelja za Črnotiče-Podgorje. Istodobno sta premestila učitelja od tam za nadučitelja v Lazaret. Prepričanja sta bila, da to smeta, ker sta bila oba učitelja provizorično nastavljena. Nadučitelj je prosil, naj ga pustita v Lazaretu vsaj še toliko časa, dokler ne izteče pričeta pravda, a zanj ni bilo milosti. Kaj mu je bilo početi? Obrnil se je do člana okr. šol. sveta, in sicer, ker ni v koprskem okraj. šol. svetu takih članov slovanske narodnosti, ki bi se zavzemali za čast slovanskega učiteljstva, je bil prisiljen obrniti se do dr. Fel. Bennatija. Ta je s svojim vplivom doglal toliko, da so prestavili premestitev do 1. aprila. To so naznanili učitelju v Črnotiče brzojavno šele potem, ko je imel svoje pohoštvo že naloženo na vozu, kar je naš dopisnik povedal v 49. št. lanskega letnika.

Pravda pri sodnji se je razvila dalje in pokazala, da priče niso le priče, pač pa obenem tudi širitelji škodoželjnega obrekovanja. To in presrečna prijaznost med župnikom in predsednikom okr. šol. sveta, ki je bila pomazana tudi z boteljki, je vplivalo na gospode toliko, da so porabili ves svoj pritisk in pregovorili nadučitelja, da se je zopet pobotal z župnikom. Obljubili so mu zato, da ga puste v Lazaretu, a službo razpišejo v definitivno imenovanje, in kdor bo definitivnim imenovan, ta bo v Lazaretu.

Služba je bila kasneje razpisana, predsednik okr. šol. sveta je odšel na dopust in kasneje v stalni pokoj. Okrajnega šol. nadzornika je pa to, da ni bil učitelj premeščen, toliko jezilo, da se je izrazil ob neki priliki, da se odpove nadzorniški službi, ako bo dosedanji nadučitelj definitivno imenovan. Občina je res postavila na prvo mesto v ternu drugega prosilca, a deželni odbor je predložil v imenovanje dosedanjega, ki ga je dež. šol. svet tudi imenoval. Nadučitelj je že definitivno umeščen, ker je položil pri okr. šol. svetu tudi prisego. Sedaj bi pričakovali, da se nadzornik odpove, ako bi držal kaj na svojo besedo, a ker ga poznamo, smo prepričani, da ne bo tega naredil. Hodil bo rajši vsak teden po tri dni na posestvo v Tar in ko bo prilika, šikaniral bo sebi neljubega nadučitelja ter predlagal, naj se ga pre-

mesti iz službenih ozirov. To se mu posreči, ako bosta pritrjevala slepo kot dozda deželni šol. nadzornik in ravnatelj učiteljskega, ki je obenem član okrajnega in deželnega šol. sveta.

Pisarna.

XXXVII.

Vprašanje: Ali ima pravico okr. šolski svet osebno zaslišati učitelja zaradi lažnjive ovadbe klerikalne učiteljice ali hinavskega župnika, ki ni niti predsednik krajnega šolskega sveta niti krajni šolski nadzornik? Zakaj se ovadba ne dostavi pismenim potom prizadetemu učitelju v obrambno izjavo? Kdo trpi potne stroške? Tri pozive sem že prezrl. M. K.

Odgovor: Okrajni šolski svet ima pravico, vsako njemu podložno učiteljsko osebo pozvati na odgovor, ako je zatožena bodisi po katerokoli osebi, in Vi niste prav storili, da se niste odzvali. Ker pa imate, kolikor je nam znano, precej daleč do sedeža okrajnega šolskega sveta, zahtevajte v primerni obliki, da Vas zaslišijo pismeno, da Vam predlože pismena vprašanja, na katero odgovorite. Da bi pa Vam povrnili potne stroške, če greste sami na odgovor, ni mogoče, ker v to svrhu ne postavi okrajni šolski svet nikakršnih vsot v svoj proračun.

Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah.

Spisal Fr. Suher.

(Dalje.)

Materijal.

Prej se je risalo edino le s svinčnikom. Svinčnik (mehak št. 1 ali samo še 2) ostane tudi zdaj še najvažnejše risalo za risanje na pamet, prostolehtne vaje in za skiciranje po naravi.

Nov materijal je oglje, ki ga rabimo pri velikih prostolehtnih vajah. Večina učiteljev se ga boji, ker misli, da bi otroci z njim mazali, da nastane prah i. t. d. — Vsega tega se ni bati. Kdor je enkrat oglje poizkušal, je zvedel, da je zato prijetno, ker je mehko in gladko drči po papirju, ker se da s cunjico izbrisati in korigirati. Ko črto izbrišemo, ostane medla sled, ki jo lahko prevlečemo z neizbrisljivim materijalom, svinčnikom ali barvnikom.

Najboljši in najbolj izrazit materijal pa je barva s čopičem.

Radirke ne rabimo pri risanju; samo kadar z njo snažimo risbe in le v redkih drugih slučajih jo upoštevamo. — Barvniki niso posebnega pomena. O njih se je že govorilo.

Za prostolehtne vaje rabimo ovojen papir, ker je cen; kdor pa zmore, je na boljem, če rabi boljši materijal, posebno za risbe, ki jih hoče shraniti. Vaje pa bi z ogljem lahko delali na vsak papir, tudi na že natisnjen. Te izdelke bi seveda zavrgli, ko bi dosegli svoj namen.

Pri barvnih vajah smo na boljšem, čim boljši je papir. Akvarelni papir naj ne bo gladek in ne tenak. Dokler rabimo samo eno barvo, velja slabaja vrsta. Za barve naj ima učenec pripravno paleto, kjer so barve po vrsti prilepljene. Najboljša je ploščevinasta paleta.

Za prostolehtne vaje potrebujemo lepenke; nanje pritrdimo liste z zaponkami iz žice. Stojalec bi bila sicer dobra, a so draga, če so napravljena trpežno.

Za vodo naj ima učenec pri barvanju kozarec ali lonček po 4 l, za barve pa skodelčico.

Malo barve jemljemo naravnost s palete in jo poizkušamo na papirju prej, ko jo prenesemo na risbo.

Za domače vaje naj imajo otroci, ki se za to zanimajo, skieno knjigo, ki jo naj učitelj pregleduje v določenih dobah.

Sicer pa uspeh v risanju ni toliko odvisen od materiala kakor od učiteljeve osebnosti in njegovega navdušenja za predmet. Kdor je za stvar vnet, sugerira svojo gorečnost tudi učencem, in to je najboljša metoda.

Ni vse novo, kar se zahteva v novodobnem risanju. Gotovo je, da moramo ohraniti, kar je dobrega starega.

Mnogo faktorjev pa je le treba, da se uresničijo vse ideje modernih zahtev. Pri nas so pa ponekod razmere še slabe. Pa tudi podrugod ni vse kakor bi moralo biti, sicer bi se ne pisalo:

„Nur diejenigen Völker werden sich im Wettkampfe behaupten, die die besten, d. h. die zeitgemässesten Schulen haben, und veraltete Schulen wären für unser Volk vielleicht eine noch grössere Gefahr als veraltete Kriegsschiffe und Kanonen.“

Nam je na tem, da se šole izboljšajo in da se risanju odkaže v moderni šoli prostor, ki mu gre. Vse drugo stori učiteljeva ljubezen do predmeta. Z njo stoji in pade uspeh nove metode. Lichtwark je rekel l. 1901. na umetniško vzgojnem shodu v Draždanih: „Alle Schulreformen steht und fällt mit dem Lehrer. Die besten Studienpläne können ihn nicht beflügeln, die schlechtesten, die man am grünen Tisch zu ersinnen vermag, ihn nicht hemmen. Der Kern seiner Wirkungsfähigkeit liegt in der lebendigen Kraft, die er entfaltet, und in der Kraft, die er in seinen Schülern entwickelt.“

Naj se nihče ne sili, ako ni prepričan, da je ta ali ona metoda dobra. To bi bilo najslabše. Komur pa je do stvari, naj poizkuša z vneto. Skupno delo nas dovede na pravo pot. Da se morejo doseči uspehi, to so kazale v jeseni v Ljubljani iz vseh šol razstavljena dela. Kadar je učitelj prepričan, da je njegova metoda dobra, naj daruje svoje delo in svoj trud v obliki blagor.

Brez mnogovrstnih vaj in porabe časa pa tudi najboljši učitelj po najboljših metodah ne doseže v risanju ničesar. Treba je najprej časa. John Ruskin pravi (str. XXIV, Grundlage des Zeichnens): „Ohne dass die Hand unablässig schafft und sich so sorgfältig und ständig übt, als notwendig ist, um irgend ein Handwerk zu erlernen, ist kein Zeichnen möglich.“

Iz vseh knjig, ki so se pisale o risanju, se da posneti malo porabnega, in vendar jih ne moremo ignorirati. Na stotine štejejo razna dela in še ni izčrpan ves vir, ki teče iz spoznanja in žubori iz prakse. Učitelj si mora ustvariti svojo metodo; pisati pa se še da mnogo knjig. Nam gre za to, da preide beseda v dejanje, zakaj „vsaka predstava umrje, ki je ostala neizražena“. — Naše geslo bodi: Vzgojujmo narod, da bo narod dejanja in ne narod praznih besed!

(Dalje.)

Književnost in umetnost.

Zvonček ima v 8. števil. to-le vsebino: 1. Zjutraj in zvečer. Sokolov. Pesmi. — 2. Na semnju. Andrej Rapè. Povest. — 3. Lena muca. Sokolov. Pesem. — 4. Pozdrav. E. Gangl. Pesem s podobo. — 5. Sosed. Silvester K. Bajka. — 6. Kenguruj. Lad. Ogorek. Poučni spis s podobo. — 7. Koki na potovanju. Silvester K. Povest. — 8. Vesela družba. Podoba v barvotisku. — 9. Poletni gosti. Podoba. — 10. Igrišče. I. B. Zabavni spis s podobo. — 11. Čaša modrosti. E. Gangl. Povest. — 12. Sojenice. Sokolov. Pesem. — 13. V boj. E. Gangl. Pesem s podobo. — 14. Pouk in zabava. Mladi risar. A. Sič. — Število III. na uri. — Največja ruska mesta. — V šolo. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Kralj in berač. — Kopriva — hranilo in zdravilo. — Milijon kron. — Kaj je bilijon? — Največja nemška

mesta. — Koliko domače živine je na svetu? — Dokdaj bo še svet? — Uganke. — Rešitev.

Pristopajmo k „Matici Hrvatski!“ Prejeli smo in objavljamo: Sredi političnih kriz sta stopili „Matica Slovenska“ in „Matica Hrvatska“ v ožjo zvezo, da bi očuvali dedino naših preporoditeljev in ovarali tisočletno našo zajednico.

Vsled tega dobiva „Mat. Slov.“ po Hrvaškem nove poverjenike in več članov, nego jih je imela dosle.

Število slovenskih članov „Matice Hrvatske“, ki je zadnja leta močno padalo zaradi naše brezbriznosti, pa mora tudi zopet rasti, da naš idealizem ne ostane na papirju.

Članarina „Matice Hrvatske“ je 3 K. a knjig dobimo 9, reci: devet, leposlovnih in poučnih. Med njimi bo letos kot nekaj posebnega: „Kolo hrv. umetnikov“, zbornik v velikem formatu z reprodukcijami 50 del hrvaških slikarjev in kiparjev, prava salonska knjiga. Drug velik zbornik je „Hrv. Kolo“, kjer bo poleg povesti in črtic tudi par razprav o Slovencih v slovenskem jeziku.

Končno pa je zlasti poudariti „Antologijo (Cvetje) slovenskega pesništva“ od Vodnika do najnovejše dobe. Priredi jo prof. dr. Ilešič. Dosle nismo imeli Slovenci take antologije. Že zaradi te antologije mora pristopiti k „Matici Hrv.“ vsak Slovenec, ki mu je mar naše književnosti.

Sploh bo odsle „Matica Hrv.“ izdajala tudi eno slovensko knjigo.

Vsak novi slovenski član „Matice Hrv.“ dobi hrvaško-slovenski slovarček navrh.

Opozarjamo gg. poverjenike, da je članarina za Slovence znižana na 3 K.

Okrajne učit. knjižnice bi morale vse pristopiti.

Učiteljem — turistom priporočamo knjižico „Savinske planine“, ki jo je sestavil naš tovariš Fr. Kocbek, nadučitelj v Gornjem gradu. Tako izborno sestavljenega vodnika nismo še imeli Slovenci. Vsakemu, ki misli poleteti v krasne Savinske planine, je ta knjižica neobhodno potrebna. Tudi za domovinoslovje je velike važnosti. Knjižica se dobi pri pisatelju s poštnino vred za 1 K 20 h. V knjižici so popisane ne samo Savinske planine v ožjem smislu, temveč tudi Mrzlica pri Celju, „Uršula“ pri Slovenjem gradu, Gora Oljka, Peca in Obir. Razentega so v knjižici tudi kratka navodila hribolazcem. Gore so popisane vobče, pa tudi vsaka posebe. Knjižico krasita dve sliki: „Kvehekova koča in Češka koča“. Vrhutega je še pridejan „Pogled od Ljubljane na Savinske planine“ in pa dobro izveden zemljevid Savinskih planin, ki ga je risal tovariš J. Armich.

Tovariši, kupujte dela svojih kolegov!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani so darovali: Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zbralo med člani ob priliki gostoljubnosti tovariša Sekirnika, dne 5. t. m. 24 K; g. August Jenko, pekovski mojster in h. posestnik na Marije Terezije cesti št. 7 v Ljubljani, 20 K; sl. županstvo mestne občine v Metliki na račun pokroviteljine 50 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Osebnosti vesti na Kranjskem. Absolvirani učiteljski kandidat Anton Lamut iz Sela pride v Radeče, absolvirana učiteljska kandidatinja Josipina Jerman iz Krškega je nameščena v Velikem Trnju; učiteljica Josipina Muc od Bele cerkve pride v Črnečo vas; učiteljica Ema Tirlik v St. Jerneju je resignirala na svoje mesto; učiteljica Ana Zevnik iz Škocijana in Marija Garbajs iz Tržišča sta imenovani definitivnoma učiteljicama v Gorjah, oziroma Toplicah pri Zagorju; za provizoričnega učitelja v St. Jerneju je imenovan absolvirani učit. kandidat Egon Gregorič iz Kostanjevice; za provizorično učiteljico v Škocijanu je imenovana učiteljica Matilda Blaganje-Gorišek iz Trebelnega, v Tržišču absolvirana učit. kandidatinja Gabrijela Čerov iz Ljubljane in v St. Rupertu absolvirana učit. kandidatinja Severa Reil. Provizorična učiteljica Iva Orel iz Mokronoga pride v Trebelno. Učitelj Ivan Magerl iz Svibenj je nameščen na meščanski šoli na Krškem, v Svibnje pa pride kot suplent Josip Pečnik iz Telč.

Imenovani so v ptujskem okraju gg.: Pavel Flere od Sv. Marka, zač. učitelj pri Sv. Lorencu v Slov. goricah, potem absol. učiteljski kandidatje oz. kandidatnje: Kotzmuth Marija v Manjšperg, Wesiak Ana k Sv. Vidu, Čeh Ivan k Sv. Marjeti, Friedl Adolf v Sela, Zihor Alojzij k Sv. Marku in Lešnik Miroslav na novo razširjeno štirirazrednico v Zavrču, Sel Ivan k Sv. Lovrencu na Dr. polju.

Iz seje tolminskega c. kr. okr. šol. sveta nam poročajo: Kenda Josip, učit. vodja na Ljubinju, se upokoji na lastno prošnjo. Dva učitelja in ena učiteljica dobé priznanje za uspešno in vztrajno delovanje v šoli, eden dobi grajo. Gruntarju Milanu se prizna I. petletnino. Dva učitelja dobita podporo, eden predplačo. — Začasno so nastavljeni: Hauptmann za Breginj, Rafaela Gomišček za Ljubinj, Sedej in Mikuš za Tolmin, Ana Perin za Sedlo, Rustja za Novake, Borštnik za Cerkno, Ivančič za Borjano, Tauš Josip za Hudo južno, Merhar za Plužnje, Močnik za Gorje. Premesti se Bogumil Bratina na Sela. Definitivno so imenovani: Prijatelj za Grahovo, Boltar za Podbrdo, Gabršek za Kal, Peternej za Sebelje, Fajgel za Trebušo, Trebše za Sedlo. — Sklene se zidanje šol. poslopja v Novakih.

Županom v Krškem je zopet izvoljen dr. Tomaž Romih, ravnatelj tamkajšnje meščanske šole.

Zakon v varstvo otrok. Dne 7. julija t. l. je imel najvišji zdravstveni svet na Dunaju sejo, pri kateri je predlagal zdravstveni svetnik dr. Ivan Dvořák, naj se sestavijo osnovni načrti za državni zakon v varstvo otrok. V pretresovanje te zadeve se je izvolil poseben odsek. Če se tak zakon uveljavi, potem se bo, če že ne odpravilo, pa vsaj izdatno omejilo tako razširjeno, ponekod bestialno mučenje otrok.

„Naš List“ priobčuje že dlje časa razpravo „Naš položaj, učiteljstvo in nova stranka.“ Svoje čitatelje in čitateljice opozarjamo na to razpravo.

Kongres jugoslovanskih novinarjev otvorijo dne 26. t. m. v Sofiji v veliki dvorani „Slavjanske besede“.

O naši tiskarni pišejo v zadnji številki „Učiteljské Noviny“, ki vobče pazno motre delovanje slovenskega naprednega učiteljstva.

Učiteljske hranilnice in posojilnice imajo Čehi, Slovenci, Hrvati, Srbi na Ogrskem, Poljaki in Rusini v Galiciji in Bukovini. Poljsko „Krajove Towarzystwo zaliczkowe nauczycielskie“ posluje v Levovu in obstoji šele eno leto. V tej dobi je bilo 61.708 K vlog in 38.649 K izplačil.

Umrl je v Gorici g. Fran Budan, bivši profesor na nekdanjem moškem učiteljskem v Gorici in okr. šolski nadzornik. Pokojnik je bil doma iz Štandreža. N. v m. p.!

Popust učiteljem v kopališču „Krapinske toplice“. Ravnateljstvo tega zdravilišča je javilo odboru „Saveza hrv. učit. društva“, da imajo njega člani 50 % popusta od kopeli in kopališke takse, ako stanujejo v kopaliških hišah in jedo v kopališki restavraciji.

Liberalci in učiteljstvo. Zadnji „Domoljub“ piše: „Učiteljstvo na Kranjskem je v veliki večini vedno šlo z liberalci in agitiralo zanje pri vseh volitvah. V zahvalo jih je pretečeni teden dr. Tavčar prav pošteno in robato ozmerjal. Po pravici jim je povedal to, da hoče najneznatnejši učiteljček na deželi igrati vlogo malega paše, ne stori pa družega, kakor da po krémah zabavlja na ves svet. Dr. Tavčar je povedal liberalnim učiteljem, da so za nič, da so šolski uspehi sploh slabi. Le tri učitelje Tavčar spoštuje in te imenuje bele vrane. Te bele vrane so naslednji možje: Fabinc na Jesenicah. Žirovnik v Št. Vidu nad Ljubljano in znani Grmek v Sori. Vsi drugi so brez pomena. Še eno resnico jim je zabrusil Tavčar v obraz. Znano je, da se liberalni učitelji najmarljivejši dopisniki umazanega „Slov. Naroda“. Res je tudi, da je v dopisih „Narodovih“ vse polno surovih in nesramnih laži. In dr. Tavčar dela odgovorne za tako pisarjenje učitelje, ko pravi: „Povedati pa moramo, da nas ni nihče tolikrat zapeljal in zlorabil, kakor prav nekateri učitelji — — —“. Tako pridigo je torej dr. Tavčar napravil liberalnemu učiteljstvu, ki bo pa gotovo takoj pazabilo te psovke in pričakovalo zopet milostnega pogleda od mogočnega terorizatorja Tavčarja. Mi pa le to rečemo: Kar je učiteljstvo iskalo, to je sedaj prejelo. Motilo se je, če je pričakovalo od liberalne stranke kaj drugega, morda celo povišanje plače.“ — Tako sta se našla dva prijatelja: „Slovenski Narod“ in „Domoljub“. To je lep

uspeh plemenitega članka „Slovenskega Naroda“! Čestitamo! „Domoljubu“ povemo le toliko, da se krivica, ki jo je storil „Narod“ učiteljstvu, ne da poravnati, da torej zaman pričakuje, da bo učiteljstvo kdaj pozabilo te psovke in pričakovalo milostnega pogleda mogočnega terorizatorja. Kar je storjeno, je storjeno!

Umrl je 2. t. m. v tržaški bolnišnici pri operaciji hrvaški učit. abiturijent Jožef Mezgec. Med svojimi kolegi je bil jako priljubljen in stavili smo vanj mnogo nad. Namenjen je bil na slikarsko akademijo da bi se izpopolnil v slikanju, a zgodnja smrt mu je prekrizala račune. Priljubljenemu tovarišu kličejo kolegi: Lahka ti zemljica!

Avstrijski proračun za leto 1907. Kakor poročajo z Dunaja, bodo sredi tega meseca dovršene konference za ustanovljenje proračuna. Že sedaj je možno videti glavne obrise proračuna za leto 1907. V proračunu je zopet povišana plača raznim državnim uradnikom. Za same uradnike državnih železnic bi moral proračun narasti za približno 4 mil. kron. Za šolstvo — nič.

Efektna loterija na Vidmu. Ker se je od te dobrodelne loterije razpečalo tako malo srečk, da so pokriti komaj upravni stroški, je občina likvidirala ter se bodo vsem posestnikom srečk vrnilo vplačani zneski, ako to tekom treh mesecev zahtevajo in vpošljejo srečke. — Toliko v pojasnilo vsem onim, ki povprašujejo, kaj je s to loterijo.

V Rajhenburgu se je vršil dne 10. t. m. zaupni shod, ki je imel določiti kandidata za deželnega poslanca za breziški politični okraj. Shod je sklicalo politično društvo „Sava“ ter so bili vabljeni vsi župani, župniki, šolski voditelji in — poverjeniki družbe sv. Mohorja! Kandidaturo sta prijavila dr. Jankovič iz Kozjega, znani klerikalec Šuštersič — Koroščevega kalibra, ter posojilnični tajnik in posestnik Kunej iz Brežic, zadnji kot kandidat neodvisnih kmetov. Dasiravno so duhovniki Jankoviča kovali v deveta nebesa — da je zopet vera v nevarnosti, se samo ob sebi razume — se niso kmetiški zaupniki prav nič ogreli zanj. Pred glasovanjem so jo nekateri popihali iz dvorane, boječ se župnikove zamere. Vkljub temu, da so župniki kot poverjeniki mohorske družbe dvakrat glasovali ter so odborniki obeh političnih društev oddali svoj glas Jankoviču, je dobil ta le neznatno večino 6 glasov. Izmed navzočih nadučiteljev sta glasovala dva za — Jankoviča! Mi smo s tema „tudi — tovarišema“ že itak obračunali. Vsi zavedni tovariši oddajo dne 21. t. m. svoj glas Benjaminu Kuneju!

Tretji katoliški shod se vrši v Ljubljani dne 26., 27. in 28. t. m. Katoliški shod? Ne! Ta shod ne bo nič drugega, nego velika klerikalna demonstracija, katere namen je, obuditi v javnosti mnenje, da tiči ves slovenski narod v sponah klerikalizma, da mu je zapadla tudi še Ljubljana. Kar nazivljajo klerikaleci „katoliško“, to je do kosti in mozga klerikalno. Vse ima samonamen, oropati Slovence vsake svobode, vsake samostojnosti v mišljenju in čuvstvovanju, vse naše javno in zasebno življenje spraviti v odvisnost od politikujoče duhovščine. To in nič drugega je namen tudi tretjemu katoliškemu shodu, za katerega dela klerikalno časopisje velikansko reklamo, da privedejo prečastiti gospodje politiki v Ljubljano mnogobrojne množice nerazsodnih ljudi, ki bodo tu zapravljali čas in denar in se vrnili še bolj zaslepljeni in fanatizovani, nego so prišli v Ljubljano. A nekaj boli klerikalni generalni štab v Ljubljani. Koroški Slovenci so odpovedali udeležbo na tej klerikalni demonstraciji. Dr. Šuštersič, kranjski klerikalni bog, jih je oropal za en državnozborski mandat, in užaljenost koroških Slovencev se mu je uprla in odrekla pokorščino. Gotovo pride doba, ko se upre klerikalni strahovladi vse ljudstvo. Da se to zgodi, je treba neprestanega, vztrajnega dela, je treba prave, svobodne izobrazbe, ki bodi neodvisna od vsakega klerikalnega vpliva, je treba, da se izjavimo kratko in precizno — svobodne šole. — Seveda se noben učitelj ne udeleži tega klerikalnega shoda, ker bi bilo to zanj nečastno in poniževalno. — Izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke sklicuje za tiste dni v Ljubljano velik shod, kjer hočejo demonstrirati, da ima tudi svobodna misel na Slovenskem tla in bojevnike.

Kako se nam je ravnati ob nevihti. Najvarnejše je, da smo ob nevihti v sredi sobe. Ako nas nevihta zasači pod milim nebom, korakajmo enakomerno dalje. Nevarnost postane večja, ako se spustimo v tek, še bolj pa, ako obstanemo na

mestu. Izogibati se moramo gričev in stoječih vodá. Jako pogostoma svare vedriti pod drevesi. Posamezno rastoča drevesa so v tem oziru posebno nevarna. Sicer pa je nevarnost, da udari strela v drevesa, odvisna od različnih vrst drevja. Najbolj privlačuje strela hrast. Označimo privlačnost strele pri bukvi z 1, tedaj moramo postaviti za igličasto drevje število 9, za javor in lipo 12 in za hrast število 34. To različnost provzročuje notranja sestava dreves. Ako je mogoče, bodimo najmanj 5 do 6 m oddaljeni od najbolj zunanjih vej dotičnega drevesa. Da si zmanjšamo ter se iznebimo strahu pred nevihto, v to nam služijo nekatera obča razmotrivanja. Dasiravno se je število strele v zadnjih letih, kakor nam dokazuje statistika, znatno povečalo, vendar udari ta v Nemčiji letnih samo 200—300 oseb in med temi usmrti 50—100 oseb. Izmed enega milijona poslopij poškoduje strela v Nemčiji na leto samo 271 do 404, kakršna je ravno okolica. Iz tega je razvidno, da le malokoga zadene strela. — Bliskov, ki se označujejo le z gromom, naj se ne strašimo, ker blisk mnogo prej zapazimo, kakor zaslišimo gromenja. Pa tudi vsi bliski, ki jih vidimo, niso nevarni. Ker se širi svetloba v sekundi s hitrostjo 304.000 kilometrov, tedaj mora tudi blisk zadeti v tistem trenutku, ki nas loči od njega, ako leti v smeri proti nam. Vsak blisk torej, ki ga vidimo, je že dosegel drug cilj. Končno smo nekako pomirjeni, ako vemo, v kaki razdalji se spuščajo strele. To se lahko zračuni na jako enostaven način. Hitrost svetlobe v eni sekundi je 304.000 km., hitrost glasu znaša pa le 340 m v istem času, torej moramo le število sekund, ki preteče med časom, ko se zablika in zagrmí, s hitrostjo, s katera se širi glas, torej s številko 340, pomnožiti, in tako dobimo v metrih daljavo, iz katere je prišel blisk. Še enostavneje dobimo to daljavo, ako računamo na vsake tri sekunde, ki so pretekle potem, ko smo opazili blisk, približno 1 km.

P. n. e. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati za „Letopis“ Slovenske Šolske Maticе teme in teze, ki so se obravnavale, oziroma vsprejele pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah. V Ljubljani, dne 1. avgusta 1906. Jakob Dimnik, nadučitelj.

Razgled po šolskem svetu.

— **Šolske razmere v Ljubljani.** V preteklem šolskem letu je bilo med 3056 šolskimi otroci ljubljanskih slovenskih ljudskih šol po narodnosti 15 Nemcev, med 688 otroci nemških ljudskih šol pa je bilo 238 slovenskih otrok, torej več kot tretjina. Iz tega je razvidno, da je trditev o veliki narodni zavednosti Ljubljančanov najbrže samo — bajka. Nemara je še vedno resnična tista stara: Ljubljanci — zaspanci!

— **Veliki dar istrski družbi sv. Cirila in Metodija.** Bivši blagajnik Alleghenske „Narodne Obrane“, g. A. Srivanić, je poslal nedavno ravnateljstvu družbe sv. Cirila in Metodija za Istro 4000 kron.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** je imela v minoletem letu 17 ljudsko-šolskih razredov in 11 otroških vrteev. Vseh otrok je bilo konec leta v družbinih zavodih 1886; če bi bilo dovolj sredstev, bi n. pr. na tržaški deški in dekliški šoli napolnili še 6 razredov ter bi otvorili otroške vrte v Studencih pri Mariboru, Gradcu, Borovljah in Železni kaplji, kjer so najbolj potrebni. — Družbi so pripadale preteklo leto slovenske paralelke dekliške ljudske šole v Mariboru, dosedanja 2 razreda se letos razširita na tri. — Pri družbi se je ustanovil penzijski sklad, ker je primanjkovalo svetnih učnih oseb. S tem nameravajo pridobiti dobro učiteljstvo.

— **Novi oddelni predstojnik** za nauk in bogočastje pri deželni vladi v Zagrebu je postal Milan Rojec, odvetnik v Belovaru.

— **„Hrvatsko društvo za namještanje naučnika u obrt i trgovinu“** ima nalogo, da pribori Hrvatom mesta v obrti in trgovini, ker se je tjakaj zajedlo že mnogo tujega elementa.

— **Učiteljstvo v Črni gori** se je poslužilo letos modernega orožja v gospodarstvenem boju: štrajka. Gospodar knez Nikola je imel glede sijaja svojega dvora, ki ga naj uvrsti v isti red z drugimi potentati, toliko težkih in velikih skrbi, da

ni utegnil opravičenih zahtev črnogorskega učiteljstva niti slišati. Nato je izjavilo 62 učiteljev, da ustavi za toliko časa svoje delovanje v šoli, dokler mu ne izboljšajo gmotnega položaja. Tudi cetinjski „Učiteljski List“ je nehal izhajati.

— **V Budejovicah** dobe s prihodnjim šolskim letom drugo nemško meščansko šolo, dasi je tam $\frac{3}{4}$ Čehov, in bi torej morali ti dobiti drugo češko meščansko šolo.

— **Stanje občin ljudskih in meščanskih šol v Dalmaciji.** V šolskem letu 1904/5 je bilo v Dalmaciji 8 meščanskih šol: 5 moških, 1 ženska in 2 zasebni. Javnih ljudskih, zasilnih in zasebnih pa je bilo 435. Na vseh teh šolah je delovalo 759 učiteljev in učiteljic. Supetarski okraj je najbolj preskrbljen s šolstvom, najslabše pa kninski okraj. V petarskem okraju je šola v vsakem kraju, kjer je to potrebno, v kninskem okraju pa uživa šolski pouk le ena tretjina ljudstva. Kninska občina ima 33.000 prebivalcev, pa samo devet šol, od katerih sta dve zaprti že pet let, ker ju nečijo popraviti.

— **Romunska** ima dve vseučilišči, eno v Bukareštu, drugo v Jusiju, ki je glavno mesto Moldavske.

— **Italijanski naučni minister** Fusinato je odstopil. Na njegovo mesto je imenovan poslanec Rava.

— **Švedija.** Švedsko turistovsko društvo je darovalo učiteljskem 2000 K, da porabijo ta denar za naučna potovanja učiteljskih pripravnikov.

— **Nagrade za metulje.** Srbska vlada daje nagrade tistim učencem ljudskih šol, ki love metulje. Iz tega vzroka so učenci doslej nalovali že 21 milijonov metuljev. Ministrstvo je izplačalo učencem kot nagrado za vsakih 500 metuljev po 20 para. S tem je mnogo storjeno za drevje in poljske sadeže.

— **Zvezo ljudskošolskega, meščanskošolskega, srednješolskega in visokošolskega učiteljstva** so ustanovili na Moravskem. Za predsednika je izvoljen profesor češke tehnike v Brnu dr. V. Novak. Ta velika organizacija je doslej edina svoje vrste v Avstriji.

— **Žalostne razmere italijanskega učiteljstva.** Neki italijanski časopis priobčuje članek, ki opisuje žalostne razmere italijanskega učiteljstva. Razmere, kakršne še danes vladajo v Kalabriji, so skoro neverjetne. Tam ni nič novega, ako čaka učitelj 10 mesecev na svojo plačo. — Ko sem začetkom osemdesetih let, pravi pisec imenovanega članka, pisal za Dittesa razpravo o italijanskem šolstvu, ni mogel ta verovati, da res obstoje take razmere v „lepi Italiji.“ Pa tudi danes, ko je odtedaj minilo že četrto stoletje, ni nič na boljem. V zemlji, kjer znaša število analfabetov še vedno 60 odstotkov, kjer puščajo kapital rajši mrtev, nego da ga plodonosno nalože v občo blaginjo, ni ljudski učitelj in učiteljica v očeh onih, ki izsesavajo narod, nič drugega nego navadna ničla.

— **Pod kontrolo — bajonetov.** „Pravo Lidu“ naznanja, da je izdal češki cesarski namestnik strogo zaupno odredbo, ki ukazuje orožništvu, naj dobro pazi na tisto učiteljstvo in uradništvo, ki se udeležuje protestnih zborovanj proti poklerikaljenju šolstva. Imenovani list pravi, da bo zato govoril tudi dunajski parlament, ki bo poučil češkega cesarskega namestnika in morda še koga drugega, da ne sme svoje službe prodajati stranki svojega politiskega prepričanja.

— **Stanje šolstva na Angleškem.** Angleška ima 12.157 občinskih šol s 3.083.990 otrok, 16.320 cerkvenih šol s 3.305.949 otrok, 1843 rimskokatoliških šol s 135.868 otrok, 24 izraelskih šol s 8149 otrok in 949 šol s 171.471 otrok brez konfesijskega značaja. Londonske ljudske šole nadzoruje 27 državnih šolskih nadzornikov. V službi mesta Londona so: 1 vrhovni šolski nadzornik, 4 okrožni šolski nadzorniki, 12 okrajnih šolskih nadzornikov, 12 pomožnih nadzornikov, 1 nadzornica za ročna dela, 2 nadzornika za umetnost, 1 nadzornica za šolske kuhinje in 1 organizatorica za gospodinjstvo. Uprava šol stane 200.000 funtov šterlingov ali okolo 6 milijonov kron.

— **Društvo za internacionalno izmenjavanje otrok.** Leta 1903. so izmenjali 25 otrok, 1904. leta 44 otrok, 1905. leta 66 otrok. Največ otrok pripada Nemčiji in Francoski, namreč 58 od 66. Med francosko in Angleško je izmenjanih samo 7 otrok. Na Francoskem se tej odredbi največ odzivljejo uradniki, zdravniki in učitelji.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1741.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski šoli v Knežaku se razpisuje s tem eno učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 8. septembra 1906.

Prosileci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 7. avgusta 1906.

Št. 3463.

Na c. kr. rudniški ljudski šoli za dečke v Idriji, je popolniti mesti dveh učiteljev in volonterja z moškimi eventualno z ženskimi učnimi močmi.

S temi učiteljskimi mesti so spojeni prejemki 4. plačilnega razreda t. j. letnih 1000 K plače, 200 K dejalnostne doklade in 6 petletnic po 100 K ter pravica do povišbe v višji plačilni razred za moške in temu plačilnemu razredu primerni prejemki za ženske učne moči. Za volonterja je določena mesečna remuneracija 60 kron.

Prosileci naj vložijo svoje prošnje z dokazilom sposobnosti za definitivnega učitelja in z zdravstvenim izpričevalom predpisanim službenim potem najpozneje do 31. avgusta t. l. pri c. kr. rudniškem ravnateljstvu v Idriji.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 8. avgusta 1906.

Tvrška J. GIONTINI v Ljubljani,

ustanovljena meseca maja 1844. l.,

priporoča za prihodnje šolsko leto

**p. t. krajnim šolskim svetom in
šolskim vodstvom**

svojo veliko zalogo

**vseh šolskih potrebščin, knjig, pisank,
zemljevidov in učnih pripomočkov.**

Pri nakupu večjih partij in pri takojšnjem
plačilu znižane cene.

1

Iz „Učiteljskega tiskovnega društva.“

Učiteljsko tiskovno društvo je začelo poslovati. Zato vljudno vabimo slovensko učiteljstvo in vsa učiteljska društva, da naj se blagovolijo prav marljivo v mnogobrojnem številu zglašati za deleže. Deleži so po 100 K in se plačujejo takoj ali pa v 10 nepretrganih mesečnih obrokih po 10 K.

Učiteljsko tiskovno društvo je pristopilo k „Zadružni Zvezi“ v Celju in njeni organi bodo pregledovali in revidirali delo našega društva.

Denar je pošiljati samo na naslov „Učiteljsko tiskovno društvo“ v Ljubljani.

Za upravni svet:

Karel Wider,
predsednikov namestnik.

L. Jelenc,
predsednik.

1

Globoko potrtem sreem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša preljubljena hčerka, oziroma sestra, gospodična

Mici Dremelj

dne 8. avgusta ob 8. uri dopoldne, previdena s sv. zakramenti, v 16. letu svoje starosti po dolgi in mučni boleznir mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb predrage rajne se je vršil dne 10. avgusta dopoldne ob 10. uri iz šolskega poslopja na Polici na tamkajšnjo pokopališče.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v farni cerkvi sv. Jakoba na Polici.

Polica, dne 8. avgusta 1906.

Ivan in Ana Dremelj,
starši.

Ivan Dremelj,
brat.

S kakšnimi težavami sem se moral boriti.

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje)

To je držalo nekaj let, in ravnateljstvo meščanske šole je celó dobilo naročilo, da mora vse vloge pošiljati potom krajnega šolskega sveta c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, ki mora vselej obveščen biti, kadar dovoljuje krajni šolski svet ravnatelju dopust. Prišel pa je za okrajnega glavarja v Krško nemški baron Schönberger. Ta je pa 5. junija 1897, št. 731, ukazal v imenu okrajnega šolskega sveta, da mora ravnatelj Lapajne za morebitni dopust to šolsko gosposko prositi, ker je ta „unmittelbar vorgesetzt“. Ves ugovor in vse razlaganje zakonov in prejšnjih ukazov ni nič pomagalo, in ko mi je l. 1897. umrl tast, sem šel za dva dni z dopustom krajnega šolskega sveta k pogrebu v Ljubljano in se pritožil pri tej priliki osebno pri deželnem predsedniku baronu Heinu. Ta me je pa zavrnil, rekši: „Erziehen Sie mir keine „narodnjaki“!“ — Zaradi tega sem dobil l. 1898. ukor od c. kr. deželnega šolskega sveta, ker sem smatral krajni šolski svet za svojo prvo inštanco.

Pritožba na ministrstvo je bila brezuspešna, in c. kr. okrajni šolski svet je ukazal, da mora v krajni šolski svet krški, ko se je ta na novo konstituiral, vstopiti kot pravi član z vsemi pravicami nadučitelj ljudske šole; ravnatelj meščanske šole pa kot tak ni ud te korporacije.

Zoper to odredbo je šla pritožba na c. kr. deželni šolski svet, ki je z veliko zgovornostjo to pritožbo zavrnil in dokazaval, da meščanska šola ni podložna in podrejena krajnemu šolskemu svetu, pri katerem zatorej ravnatelj meščanske šole ne sme sodelovati. Zoper ta odlok je šla pritožba na naučno ministrstvo, in to je ukazalo, da mora ravnatelj meščanske šole vstopiti v prvi vrsti kot zastopnik šole v krajni šolski svet. Ministrstvo samo ni torej dvakrat enako govorilo. Ko mi je potrdilo ukor, je s tem reklo, da nisem bil podložen krajnemu šolskemu svetu, zdaj pa narobe.

Zato pa je še mesec dni po tej razsodbi imel okrajni glavar baron Schönberger predznanost, da mi je pisal: „Obwohl Sie Vertreter der Schule im Ortsschulrate sind, so folgt daraus noch nicht, dass der Ortsschulrat die Ihnen vorgesetzte Behörde sei“. In ta nemški baron je podkuril njemu priljubljenega nadučitelja, s katerim sem se sicer vedno dobro porazumel, da se je ta zoper ministrski odlok pritožil na upravno sodišče, ki pa je njegovo pritožbo 13. septembra 1899 zavrnilo. Zmagal sem torej v principijelnem vprašanju zoper glavarja in zoper deželni šolski svet pri ministrstvu in pri upravnem sodišču; toda zoper ukor se nisem mogel še pri upravnem sodišču pritožiti, ker je bila stvar med tem že zastarela.

Človek se mora na svetu boriti, da pomaga dobri in pravični stvari do zmage. Tak boj je vselej plemenit. Neplemenit pa tudi ni boj, ako se človek poteza v meji zakonov za svoje koristi. V slednje vrsto bojov sodi tudi moje potezanje za kvinkvenije.

(Dalje.)